

в единое государство.

Не довольствуясь изучением лишь восточной и западной философии, Зия Гёкальп изучал также турецкий народный фольклор и историю. Запоминая услышанные где-либо сказки, он вскоре записывал их. Он постоянно обращал внимание на то, что говорят люди, на то, как они живут, на их беды. А философию и мораль он всегда искал в народе, в его истории...

Зия пытался приблизить свою жизнь к тем идеальным понятиям, о которых он рассказывал другим. Он всегда пытался быть честным и не предавать те идеалы, за которые сам боролся.

Зия Гёкальп всю жизнь пытался синтезировать лучшее из турецкой и европейской культур. Душой ту-рок, он всегда хотел приблизиться к Западу...

Наибольшим счастьем для него было внимание людей, их желание выслушать его и избрать для себя его жизненные позиции. Зия всегда говорил честно, открыто, от чистого сердца. Застенчивый и замкнутый Зия в своих речах открывался людям, притягивая своей откровенностью. Он постоянно рассуждал, анализировал, предоставляя остальным возможность посмотреть на окружающий мир с разных, порой противоречивых сторон [5].

Те, кто знали его и те, кто писали о нем, всегда сравнивали его с Сократом. Это объясняется тем, что он очень любил в беседах рассказывать о своих мыслях и взглядах на жизнь, а также тем, что всю свою жизнь он жил, подчиняясь законам морали и нравственности, не жалуясь, покоряясь невзгодам. Пройдя через огромное количество несчастий, он всегда оставался оптимистом. В каждой неудаче он всегда искал что-то положительное. Основой его философии всегда были любовь, вера и надежда на лучшее...

Самые известные произведения Зии Гёкальпа:

- Kızılema(1914)
- Yeni Hayat(1918)
- Altın Işık(1923)
- Doğru yol(1923)
- Fıkra nedir?(1947)

Источники и литература

1. "Türk Edebiyatı Tarihi" 2. cilt, İst. 1971
2. Ahmet Kabaklı: "Türk Edebiyatı" 3. cilt, İst. 1997
3. "Büyük Türk Klasikleri" 11. cilt, İst. 1992
4. Enver Behnan Şapolyo: "Ziya Gökalp İttihadı Terakki ve Meşrutiyet Tarihi", İst. 1994
5. Nihad Sami Banarlı: "Resimli Türk Edebiyatı Tarihi-II", Ank. 1976

Макаренко Л.В.

МОВА ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ ЮРІЯ КЛЕНА

Українська поезія першої половини ХХ ст. позначена активними художніми пошуками, але не всім їм судилося (передовсім через політичні та ідеологічні обставини) повною мірою репрезентувати літературний процес, національну специфіку письменства. Частина творчого доробку поетів була вилучена з художньої свідомості і на тривалий час приречена перебувати в забутті, а інша частина потрапила поза межі України і там саморозвивалася, утримуючи тяглість літературного розвитку, додаючи до нього нові риси. Нині маємо можливість не лише реконструювати поступ українського слова в означеному півстолітті, актуалізувати його художній та ідейний смисл, а й по-науковому виважено дослідити специфіку естетичних пошуків, зародження і розгортання нових художніх ідей, реалізованих у численних творах, котрі донедавна були зовсім не відомі читачеві в Україні.

До знакових постатей, з якими пов'язуються оригінальні тенденції в українській поезії першої половини ХХ ст., належить і Юрій Клен. Сильова манера Юрія Клена успадкувала національні та європейські мистецько-філософські традиції, увібравши водночас прикмети найновіших літературних тенденцій, що безпосередньо вплинули на формування фонетичної, лексичної, синтаксичної структури його творів.

Одним із показників творчої індивідуальності будь-якого письменника є самотність мови його творів. У такому разі точніше було б сказати – авторського мовлення, оскільки йдеться про реалізацію мови у конкретному творі. За твердженням В. Ковальова, „художня мова – це певним чином організована й естетично заряджена, стилістично своєрідна, безпосередньо сприйнятна сторона художньої форми. На відміну від літературної, вона не визнає заборон і вбирає в себе, залежно від потреби, все, що є в загальнонаціональній мові, ба навіть те, чого в ній ще нема, але воно запроваджується, створюється саме завдяки кожному конкретному літературно-мистецькому фактові” [4, с. 32]. Кожен письменник має індивідуальні смаки і щодо новотворів, і щодо відбору засобів із загальноновиваної народної мови. Талановитий митець часом відчуває брак засобів, їх обмеженість, і це дає йому право на „експеримент” в естетичному освоєнні світу. План вираження у художньому творі визначається планом змісту, ідейно-художніми пошуками автора.

Лексичний склад мови Юрія Клена багатий і розмаїтий. Особливого, індивідуального колориту надають його мовленню авторські **неологізми**. На нашу думку, найяскравішими (найбільш вдалими) новотворами Юрія Клена є прикметникові епітети, які в стислій формі передають ускладнені образи: „*І кораблі драконок-риді // Наступний ранок лагідно гойдав*” [81, с. 37]; „*Шарудів сторясним листям вітер*” [81, с. 146]; „*І світ гойдують птахи шовкопері*” [81, с. 295]; „*Але сиплються метеорити // Сторождаленим дощем*” [81, с. 305].

Цим же способом (складанням двох слів) утворює поет і оригінальні іменники: „*Світив нам місяць-білоріє*” [81, с. 323]; „*Одного дня в палац примандрував // З сибірських тайг той гострозорець*” [81, с. 145]; „*У чорну просторинь летять ракети, – // Невидані на небі хмарожери*” [81, с. 294].

Неабияка роль в утворенні лексичних новацій Юрія Клена належить і аналогії. За аналогією до слів, що позначають вид діяльності, спосіб життя, поведінку людини, поет створює свої назви-неологізми, наприк-

лад: „Губився лік ясирникам”[81, с. 211], „Дмухачі всесвітньої пожежі”[81, с. 125]; „Я пустотник і жартун”[81, с. 262]; „Та злі вістки приносять стежі”[81, с. 169].

Індивідуальна палітра Юрія Клена засвідчує його постійний пошук найпотрібнішого слова у художньо-му цілому. Так, для позначення безконечності життєвих втрат він вводить ряд новотворів-іменників, що передають негативне авторське ставлення, наприклад: „І знову доля, в грі мінливо-змінній // Непаті орд, не-нажерові зграй // Все кинула на пожру і поталу”[81, с. 116].

Оригінальними індивідуальними знахідками Юрія Клена, яких немає у сучасних словниках, є слова „безчасся”, „безколосья”, „словаба”, наприклад: „Час – між двома безчассями антракт”[81, с. 135]; „Ста-ло чорне безколосья – // прірвою”[81, с. 301]; „Всі словаби, мандрівче, // в дорозі пізнай”[81, с. 50].

Для поетичного мовлення Юрія Клена характерні не лише індивідуально-авторські, а й загальномовні неологізми. Ті слова, що для доби поета були неологізмами, нині є нормою літературного мовлення.

Кінець XIX – перша половина XX століття характеризувались бурхливим науково-технічним розвитком, механізацією побуту, винайденням нових видів зброї. Ці процеси покликали до життя велику кількість нових слів, що називали нові предмети, явища, процеси. Нова доба спонукала поета до освоєння індустріально-міської тематики. Автор виважено вводить новітню лексику у художню тканину тексту, називаючи переважно конкретні предмети, наприклад: „Несуться авто і трамваї, // Повітря напоїв бензин” [81, с. 239].

До активу поетичного словника Юрія Клена входять слова, пов’язані з аеродинамікою, радіотехнікою та ін., що конкретизують новочасся (аероплан, літаки, танки, хмарочоси, кабель, електрика тощо): „За обрій нас помчав скажений паротяг”[81, с. 152]; „Все буде в масштабі світovém: // Канали, фабрики і трактори”[81, с. 152]; „Нехай збудують чорний хмарочос”[81, с. 77].

При цьому визначальною особливістю світосприймання Юрія Клена є його критичне ставлення до прогресу під знаком НТР (і це зумовлюється не просто традицією двадцятих років, а й загостреним почуттям відповідальності автора). Поет осмислює пекучі проблеми часу, осягає їх сувору правду, ставлячи в центр уваги поняття, що передаються неологізмами, наприклад: „Симфонію, яка чарує слух, // Нам не заступить і найкращий трактор”[81, с. 123]; „Як людські душі стали схожі // На радіо чи грамофон!”[81, с. 290]; „Ти заучив слова затерті: // „колхоз”, „машина”, „трактор” і „бетон” // І заживо спромігся вмерти” [81, с. 180].

У поетичному мовленні міжвоєнного двадцятиліття наполегливо утверджувався ще один лексичний пласт новоутворень – **абрєвіатури**. Назви установ, організацій були популярні у більшовицькому слововжитку, а у поезії Юрія Клена вони надають мові прозаїчного звучання: „На лобі мідному диктатора рука // Тавром їй випекла дві літери: ЧК” [81, с. 153]; „Вже потім мучаться до купи, // І так росте поволі УПА” [81, с. 265]; „Ім був дикий простір Усевелону // Гостинніший за те родинне коло” [81, с. 125]; „І йшов я в сарабкоп” [81, с. 122].

Автор і сам вдається до новоутворень, гірко іронізуючи над дійсністю: „Коло воріт Наркомсобеза <...> // Ні, „Наркомлік” би заснувати, // Який навіки ліквідує // Усі на світі наркомати” [81, с. 74].

Ще однією важливою ознакою художнього мовлення Юрія Клена є багатство і різноманітність словникового запасу письменника, використання ним різних лінгвістичних пластів. Неабияку роль відіграє при цьому синоніміка. Авторська мовна майстерність особливо яскраво виявляється у вмілому використанні, збагаченні існуючих синонімічних рядів, у віднайденні контекстуальних синонімів.

Чи не найактивніше користується Юрій Клен такими засобами лексично-синонімічного увиразнення мовлення, як словами з історичним забарвленням – архаїзмами та історизмами.

У творах Юрія Клена **архаїзми** використовуються з такою метою:

1) для відтворення історичного колориту тієї доби, про яку йдеться у тексті, наприклад: „...то кільця блищать на ногах // Від сонця і спали сп’янілих танечниць”[81, с. 38]; „Не ваблять чайні і вуста”[81, с. 28]; „Яку тропу в далекі далі // Тобі вказав невхильний перст?”[81, с. 40]; „3 трояндами в волоссі, в білім строї...// Вона по сходах з мармуру зійшла”[81, с. 32];

2) для надання мовленню відтінку урочистості, схвилюваної піднесеності над звичайною, побутовою формою вираження, наприклад: „Підносяться тверджі камінні”[81, с. 242]; „Сонце, скажене вагадо, // Б’ється об захід, об схід”[81, с. 81]; „До Бога простягну я мертву душу // Та воніяти буду: „Відживи!”[81, с. 312]; „Надходить грізний реченець”[81, с. 87];

3) для створення комічного враження або викривально-публіцистичного змісту висловлювання, наприклад: „Позбавлять живота, чобіт і риз” [81, с. 181]; „І „дерево мислено” трусив, як грушу”[81, с. 114]. Юрій Клен зберігає лексико-морфологічні особливості мови, вводячи цілі фрази із „Слова о полку Ігоревім” як цитати з метою передати духовну єдність поколінь, нерозривний зв’язок минулого і сучасного, наприклад: „І нам, паломникам на захід, // Затрублять сурми золоті, // Що князем славу рокатаху, // Коли ми стане на меті”[81, с. 318]; „А ще кому хотяше піснь творити, // Того пуцають десять Соколов”[81, с. 119].

Історизми у поетичних творах Юрія Клена позначають реалії доби, про яку йдеться, конкретизують час і простір, а також слугують засобом відтворення колориту мови тих часів. Найширше представлені історичні епохи у збірці „Каравели”:

а) назвами народів і племен, що розтворились серед інших народів, наприклад: „Хозарин кликав до свого полону, // І вабив печеніг в роздерті шатра”[81, с. 94]; „Мріється: знов печеніг, // Половці, обрї, татари // встали, // Скитським простором гудуть, // Ясир женуть”[81, с. 80]; „...чудні, далекі, // Золотошкурі і сумні аутеки // 3 погордою в потьмарених очах”[81, с. 27]. Слід зазначити, що кочові народи часто уособлюють у Юрія Клена дикість, безжальність сучасної йому епохи: „І виє хижий печеніг // У наших хижких, темних душах”[81, с. 104]; „3 могильних надр мої збілілі кості // Хай викине новітній скит чи гун”[81, с. 75]; „Нехай здер новітній печеніг // Смугляє злото з бань на кінську збрую”[81, с. 77];

б) назвами людей за видом їх діяльності, наприклад, воїни, музиканти, поети, наприклад: „Завжди покірний, вірний трубадур”[81, с. 35]; „Не раз із краю далнього трувер // заходив”[81, с. 36];

в) військово-морською лексикою, наприклад: „В залізім панцирі, в шоломі яснім // <...> він встав, щита притисши до грудей”[81, с. 33]; „Хвалю я ворога, що забороло // Піднявши, ставить чоло проти чола”[81, с. 124]; „Москві відданий генерал <...> Схилив бунчук і булаву”[81, с. 181];

г) назви одягу, елементів зовнішнього вигляду, наприклад: „І гостроверхі вежі // Проколюють плахти хмар”[81, с. 52]; „В кунтушах ясношати // Мчать магнатів мертві духи”[81, с. 308]; „Ми кожному до голови чіпляєм // оселедія”[81, с. 279].

Глибока обізнаність із світовою літературою та філософією, ґрунтовна робота над словом відобразились у художньому мовленні Юрія Клена, збагативши його словами іншомовного походження. **Варваризми** поет використовував як у функції підвищення, так і комічного або сатиричного зниження декларованої теми, передаючи їх або мовою запозичення або українською, наприклад: „Отож не модним є автодафе, // Бо нас на шмаття бомби мають дерти”[81, с. 193]; „Готував кривавий атестам”[81, с. 199]; „Almae matris царственний ампір”[81, с. 109]; „Сонце виграває marche funebre”[81, с. 81]; „Так спіймана гачком нехитра риба // танцює те, що зветься danse macabre”[81, с. 110].

Емоційний ефект від використання у тексті творів варваризмів пов'язаний насамперед з неповною розумілістю для пересічного читача їхнього значення (уже неодноразово відмічалось раніше, що для розуміння поезії Юрія Клена необхідна ґрунтовна підготовка), яке затримує на собі увагу і стимулює творчий потенціал людської фантазії, наприклад: „Я нотував на маргінесі // Мого дірявого плаща”[81, с. 262]; „Шпацірують горді панни”[81, с. 308]; „Вітаймо ж цю добу колонізації, // Добу нечуваних екстермінацій”[81, с. 176].

Особливий вид варваризмів – **макаронічна мова** – теж присутній у мовленні Юрія Клена. Слідом за І. Котляревським, поет вкладає в уста Енея цю мову – суміш латини з українською, що створює своєрідний колорит, наприклад: „Коли до некла дух Ваи прагне, // I tinea нам треба magna // I magna flumina пройти. // Отож рушаймо з Вами амбо” [81, с. 257-258].

Для створення незвичайної, екзотичної атмосфери, яка посилюватиме емоційне враження, а також для передавання етнографічних особливостей тієї місцевості, про яку розповідається, Юрій Клен використовує **екзотизми**. Наприклад, у циклі „У слід конкістадорам” сонети відповідно насичені національною лексикою, що передає характерні реалії із життя різних народів, наприклад: „Знав: дарують норни тільки тим, // У кого серце із металу, // Суворі радощі вальгали”; „Зависочили їм фіорди”; „Там скальди їм складатимуть пісні” („Вікінги”)[81, с. 39]; „Ти до кінця плекаєш любий сон // В борні нездоланого самурая” („Японія”)[81, с. 30].

Трагічна історія єврейського народу, його культури відображені у розповіді про цадика: „Отак, запрагнувши страшного чуда, // Ворожить цадик, хасид і мудрець, // Святої тори, мішини і талмуду // Ніким не перевищений знавець. // Повив він стан у чорно-білий таліт, // І тевфелін горбанить на чолі”[81, с. 287].

Значну групу серед екзотизмів, які використовує Юрій Клен, становлять слова, пов'язані з музикою, музичними інструментами, танцями, як, наприклад, кітари, флейта, зурна, тамбурини, чардаш, канкан, сарабанда, мазурка тощо. При цьому вони, в основному, служать для створення негативного враження. Найчастіше швидкі танці асоціюються у поета з розгулом темних сил: „Тепер під грім розпачливий джазбанду // Нехай усе пускається у скок. // Хай безсоромна, дика сарабанда // Усе затягне у танок. // Хай гори ці стрясє тарантела”[81, с. 331].

Дуже часто екзотизми використовуються з метою сатиричного зображення декларованої теми. Так, Кленів „поет без тем і сюжетів” заповнює цими словами свої вірші, не зважаючи на доцільність і здоровий глузд: „У мене кондотьєри і корвети, // Корсари, елерони і ноктюри, // А рими тріскають, мов кастаньєсти”[81, с. 347]; „Везуть мигдаль, сандал і терпентину, // Дактилі, амулети, бумеранги, // Шимпанзе, пуми, кобри і мустанги, // Онагри, риж, кокоси і цитрини”[81, с. 346].

Насичене художнє мовлення Юрія Клена і **старослов'янізмами**. Найчастіше вони вводяться у текст з метою надання мові урочистого, піднесеного звучання, яке їм забезпечує, з одного боку, їхнє церковне, а отже, „високе” в емоційному і смисловому відношенні забарвлення, а з іншого боку – архаїчність їхнього звучання, яке створює більш-менш різкий контраст між ними та їхніми відповідниками у побутовому мовленні, наприклад: „Я дадан свій курю”[81, с. 154]; „Що обри, що татари! // Що лютий печеніг! // То ж не були почвари, // Бо і Батий беріг // Твої церкви й святині! // Вівтар і златоглав”[81, с. 98]; „На селянку просту Жанну <...> // Сходить грізна благодать”[81, с. 42].

Третю чисельну групу синонімічного увиразнення мовлення становлять стилістично забарвлені слова, що визначаються специфічними нормами як усного (діалектизми, жаргонізми, професіоналізми, розмовно-просторічні слова), так і писемного (поетизми, термінологіями, канцеляризмами) мовлення.

Діалектизми у творах Юрія Клена малочисельні, адже для поета достатньо невеликого контексту, одноразового вживання, щоб вони могли виконати свою стилістичну функцію, наприклад, створили комічний або викривально-сатиричний ефект, наприклад: „Над хланями затоплених сонців”[81, с. 239]; „Край міста, де гамуз і твань, // Де черепки, сміття й лахмань”[81, с. 84]; „А я, мов мідна постать Калеоне, // На березі любасно бовванію”[81, с. 272].

Професіоналізми у мовній тканині тексту Юрія Клена створюють враження реальної атмосфери, в якій відбуваються події, завдяки яскравим, виразним, конкретно-предметним описам, допомагають сприйняти описуване начебто очима безпосередніх учасників трудового процесу, наприклад: „Я знов малий хлопчак. // <...> Сиджу в майстерні <...> // І незабутній запах воску й шкiр. // Мигтять кліщі, і молоток, і шило, // І дротва вже звучить, як струни лір” [81, с. 135]; а також: „Росте, росте у німців сальдо” [81, с. 275]; „У кузні знов гуде міхур”[81, с. 90]; „Щоб, розкравши скальпелем нам лоб, // Він кожному думку брав під мікроскоп”[81, с. 114].

Для художнього мовлення Юрія Клена не є характерним вживання **жаргонізмів і арготизмів** („І зразу від шакалів-гієн // ти геть летиш у інший час – та й баста”), проте Еней у нього говорить так звану **тарбарщиною**, яка споріднена з арго (ремінісценція „Енеїди” І. Котляревського): „Кушток як зо дві випляши-

куши, // Як ними бенкет поденькуєш // І в буркоті закендюють... // З жаху на лоб поочать лізи, // В душі біжак проморозить [81, с. 258].

Багате мовлення Юрія Клена і на розмовно-просторічну лексику. **Розмовна лексика** використовується автором для ширшого самовираження мовця, створює ефект невимушеності, простоти і певної експресивності, встановлює своєрідний контакт з читачем, вводячи в атмосферу довірливої розмови, наприклад: „Поглянь: он проти сонця над горою // Шумить береза молода, // І у траві спокійною ступою // Чвалає мирна череда” [81, с. 312]; „Весни кільчилися надії квітом” [81, с. 105]; іноді за її допомогою поет висловлює співчутливе ставлення до своїх героїв, наприклад: „Були страшні ті небораки – // Сама лиш шкіра й кістяки” [81, с. 254]; надає висловленому колориту легкої іронії, свідомого зниження пафосу; аж до комічно-сатиричного враження, наприклад: „Як милиці припасували, // Зп’ялись ми й пошкандибали” [81, с. 262]; „Струснімо порох з наших лахів: // Чкурнімо далі, мов факір!” [81, с. 269].

Просторіччя використовуються здебільшого для мовленнєвої характеристики дійових осіб, а також для створення колориту невимушеності, живої розмовності, дуже часто з метою комічного увиразнення мовлення, наприклад: „Ота залайстра клята і страшна” [81, с. 278]; „Квітів вонь” [81, с. 38]; „Всесвітній кавардак” [81, с. 315]; „А трясця би тебе трусила!” [81, с. 259]; „Щоб добре справу розкумекаць, // Рушаймо далі у простір” [81, с. 257].

Термінологізми вживаються автором з метою створення необхідного колориту зображуваної епохи, описів, навіть пейзажів і портретів, як поштовх до створення образів. Нейтральні, беземоційні за своєю природою, у тексті вони набувають емоційно-експресивного ефекту завдяки більшій чи меншій екзотичності звучання для вуха пересічного читача або завдяки контрасту, що виникає між ними та узвичаєними словами, що їх оточують, наприклад: „Град розжеверених болідів” [81, с. 189]; „Стрункий ампір” [81, с. 156]; „Колон акантом не вінчали” [81, с. 103]; „Допустився ти верлібру” [81, с. 190].

З метою створення сатиричного враження Юрій Клен використовує **канцеляризми**, наприклад: „Як досі ти ще не здобув патенту // На досконалий світ, то чорт із ним!” [81, с. 311]; „Ті резолюції – єдиний крик, // Що винен тут невикритий шкідник” [81, с. 126].

Художня функція **поетизмів** у мовленні Юрія Клена полягає у посиленні патетики вірша, його піднесеного, урочистого пафосу або ж, навпаки, у пом’якшенні та інтимізації його ліричного настрою. Найчастіше це закріплені традиціями поетичного вживання такі форми, як: а) старослов’янські (чоло, злото, уста, десниця), наприклад: „До вуст твоїх вона уста схилила” [81, с. 36]; „Юнаки // вронили вінками уквітчані чола” [81, с. 38]; б) індивідуально-авторські неологізми, що є свого роду поетичною цитатою (синь, осяйний, криця, голубін), наприклад: „І кликав Рильський в сині далі” [81, с. 110]; в) народнописанні звороти – найчастіше прийоми, що утворюють слова ласки, пестощів або, навпаки, зневаги, які набувають свого експресивно-емоційного забарвлення завдяки різним суфіксам, наприклад: „І тільки Смак <...> мене за рученьку <...> вів у життя” [81, с. 47]; „Так тихесенько б’ється // бідне серце землі” [81, с. 331]; „Барвісто, як дитиноньку весна, // Його дозорець лайкою квітчає” [81, с. 224].

Отже, лексична система Юрія Клена характеризується використанням різних груп лексики як за походженням (народнорозмовна, просторічна, старослов’янська, діалектна, запозичена), так і за тривалістю перебування та місцем у мовній системі (архаїчна, індивідуально-авторська, історично та культурно маркована). Рідковживані архаїзми, оригінальні авторські неологізми, синонімічні ряди, поетичні афоризми наділені значними потенційними можливостями, вони не тільки збагачують мовну палітру твору, надаючи їй неповторного звучання, але й дозволяють з максимальною точністю відтворити те чи інше явище, характер персонажів. Глибока обізнаність поета зі світовою літературою і філософією, ґрунтовна робота над словом відобразились у художньому мовленні Юрія Клена, збагативши його лексику іншомовного походження. Митець підбирає слова, котрі створюють своєрідний колорит мовлення, передають експресію, виражають оціночне ставлення автора до зображуваного світу. Деякі словесні формули мають характер авторських узагальнень і здатні функціонувати поза текстами поезій, увійшовши в арсенал крилатих висловів.

Джерела і література

1. Білоус П. В. Теорія літератури / Курс лекцій. – Житомир, 2002. – 91 с.
2. Клен Юрій. Вибране. – К.: Дніпро, 1991. – 445 с.
3. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1987. – 348 с.
4. Ковальов В. П. Виразальні засоби українського художнього мовлення. – Херсон, 1991. – 125 с.

Масликова О.С.

СКЛАД ФІЛОЛОГІЧНИХ ТЕРМІНІВ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО З ПОГЛЯДУ ЇХ ПОХОДЖЕННЯ

Досліджуючи філологічні терміни та номенклатури, уживані М. Грушевським, виявляємо й таку якісну особливість терміносистеми дослідника як її неоднорідність з погляду походження. Обстеження термінологіки з цього погляду актуалізує і виявлення внутрішньонаукових і внутрішньомовних чинників історичного процесу формування філологічної лексики; взаємодії власних і чужомовних лексичних, словотворчих і фонетико-морфологічних елементів.

З погляду походження терміни, вжиті М. Грушевським, неоднорідні. Є підстави виділити такі групи:

1. Давні традиційні для східнослов’янських мов іншомовні інтернаціональні терміни: *автор, антологія, апокриф, апракос, візія, драма, гекзаметр, гімн, граматики, діалог, епітет, інтермедія, кондак, легенда, література, міф, орація, форма, публіцист, поезія, рима, сатира, строфа, стиль, том, фабула, цезура, ямб* та ін.
2. Давні українські терміни на зразок: *образ, повість, письмо, запис* тощо.